

F R E D N I N G S V Æ R D I E R

SKOVGÅRDE BYSMEDJE

SYDDJURS KOMMUNE

Besigtigelsesdato:
 Besigtiget af:
 Journalnummer:

08.09.2014
 Sidse Martens Gudmand-Høyer
 2013-7.82.07/706-0001

Kommune:
 Adresse:
 Betegnelse:
 Fredningsår:
 Omfang:

Syddjurs Kommune
 Skovgårde Bygade 2A, 8400 Ebeltoft
 Skovgårde Bysmedje
 1964
Smedjen

BYGNINGSBESKRIVELSE

Skovgårde Bysmedje ligger med den vestre facade helt ud til vejen i den sydlige ende af landsbyen Hyllested Skovgårde.

Bygningen er en enetages længebygning på et fundament af syldsten og har et ubrudt, stråttækt heltag med helvalm over den nordre gavl, mens den søndre afsluttes af umalede vindskeder over. Mønningen er af halm og i den vestre tagflade er en nyere, svær og hvidkalket skorstenspipe tæt på den søndre gavl. Over den nordre gavl er en tagskægskvist, hvori der sidder et traditionelt udført, opsprosset vindue. Bygningen er hvidkalket, murene er opført af kalkmørtel og marksten undtagen den søndre gavl, der er opført af kløvede kampesten og i hjørnet mod vest har tilhuggede granitkvadre. Langsiderne afsluttes af en enkel, kalket hovedgesims. I den østre langside er en ældre, tofløjet revleport, hvis ene dørføj er udført som en halvdør. Den søndre gavl er uden åbninger og i hver af de øvrige sider sidder et torammet og trerudet vindue, hvoraf det mod vejen er ældre og har to smedjernerstremmer foran.

Smedjen set fra nordøst.

I det indre er et rum med lerstampet gulv, kalkede vægge og synlige, nyere loftsbjælker med brædder over. Op af den søndre gavl er en muret og kalket esse med et kraftigt hammertræ. Der er bevaret øvrigt inventar, dog ikke blæsebælg. Tagetagen er uudnyttet og har en nyere, synlig tagkonstruktion.

BYGNINGSHISTORIE

Landsbyen Hyllested-Skovgårde opstod i midten af 1760'erne, da seks Hyllestedgårde blev flyttet fra Hyllested ud i skoven. Smedjens opførelsesår er ukendt, men den blev formentlig opført i forbindelse med udflytningen af gårdene.

Smedjen var i brug indtil for få år siden.

— KILDER

Restaurering af Hyllested-Skovgårde Bysmedje. Arkitekt Ole Köhn, 1977.

Ebeltoft Kommune. Lokalplan 249. 2004.

— MILJØMÆSSIG VÆRDI

Den miljømæssige værdi ved Skovgårde Bysmedje knytter sig til bygningens fritliggende placering, hvor den er den første bygning man møder på den østre side af den søndre indfaldsvej til landsbyen. Bygningen ligger således på grænsen mellem det åbne landskab og det lille landsbymiljø.

— KULTURHISTORISK VÆRDI

Skovgårde Bysmedje er en fin repræsentant for de landsbysmedjer, der tidligere var centrale i de mindre landsbysamfund. Bygningen ligger på fælles bygrund, da smedjen oprindeligt var ejet af landsbyens bønder i fællesskab. Bønderne ansatte smeden og dyrkede smedelodden på skift, ligesom de sørgede for mad og drikke til smeden, mod at smeden havde pligt til at udføre smedearbejde for landsbyens beboere.

Den kulturhistoriske værdi knytter sig i det ydre endvidere til den afsides beliggenhed der var nyttig i forhold til brandfare samt til den klejne bygningsstørrelse og den kraftige skorstenspibe, der er markant i forhold til bygningens størrelse og vidner om den store esse i det indre. Hertil kommer konstruktionen af kalkmørtel, marksten og kampesten samt til det ubrudte stråtækte tag og den svære skorsten, der klart signalerer bygningens oprindelse som en mindre funktionsbetinget enhed. Ligesom den brede revleport har gjort det muligt at trække heste indenfor i smedjen.

I det indre knytter den kulturhistoriske værdi sig til det enkle rum med bevaret esse og smedeinventar samt til de hårdføre og enkle overflader, det tydeligt afspejler bygningens oprindelige brug.

— ARKITEKTONISK VÆRDI

Den arkitektoniske værdi knytter sig til den klejne og fritliggende bygningskrop, hvis asymmetriske fremtræden, manglen på dekorative detaljer samt den markante skorstenspibe resulterer i en karakterfuld og ydmyg fremtræden.

Bygningen ligger på grænsen mellem landsbyen og det åbne landskab.

— BÆRENDE FREDNINGSVÆRDIER

De bærende fredningsværdier knytter sig i det ydre til den fritliggende bygningskrop samt til bygningens klejne størrelse, til de kalkede mure af marksten, kampesten og granitkvadre på syldfundament, det ubrudte stråttækte tag med helvalm over den ene gavl, læsselugen og den svære skorstenspipe. Hertil kommer de ældre og traditionelt udførte bygningsdele, herunder revleporten med hængsler og beslag, vinduerne og smedejernstremmerne samt den traditionelle materialeholdning.

I det indre knytter de bærende fredningsværdier sig til det åbne rum med lerstampet guly, kalkede vægge og synlige bjælker med brædder over. Hertil kommer de ældre bygningsdele og -detaljer, herunder essen med kraftigt hammertræ, fast inventar samt hængsler og beslag.

Smedjen set fra sydvest.

— ANBEFALINGER

Ingen angivet.